

SZEKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

A SZÉKELYUDVARHELYI „SZÉKELY TÁRSASÁG“ HIVATALOS KÖZLÖNYE

megjelen hotenkint kétzer: vasárnap és csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Községek, városok, gazdasági egyesületi tagok és községi előjárók egész évre 3 K, tanítók, közéleti és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Telefon szám 15. Egy példány 10 fillér. Telefon szám 15.

FŐSZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

BETEGH PÁL

FELELŐS SZERKESZTŐ:

SZÁSZ ENDRE

FŐMUNKATÁRS:

FÜLEI SZÁNTÓ LAJOS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 3 fillérért más hirdetések olcsó árúaként szerint. Nyílt-tér sora 1 K. A nyílt-tér és hirdetések díja előre fizetendő.

M. kir. postatakarékpénztári chequeszám 10,489. szám.

A szeretet nevében.

Felhívás a székely nemzethez.

Budapest, jan. 12.

A székely nemzet szívében kopogtatunk, mely sohasem volt bezárva azok előtt, a kik könnyörületre szorultak.

Zaklatott időkben egymással ádáz tusában, gyilkos versengésben vannak egyesek és a sokaság, népek és országok. Érdek és hatalomvágy félelmesen fegyverkezik végzetes mérkőzésre.

S mikor már szinte az emberirtő háború jár közöttünk, gondot és aggodalmat hordva tüzhelyeinkbe, akkor ime, egy titokzatos éjjelen hirtelen föltámadnak a föld méhébe zárt rettentő erők; a bösz elemek kitornek kénköves barlangjaikból: tűz, tengervíz, és földindulás rövid szempillantatok alatt romba dönt virágzó városokat, nagy vidékeken csendes falvakat; elmerít szigeteket és emberlakta partokat; düledező házak alá temeti e házak nyomorult lakóit; a megnyílt föld szakadékaiba taszítja és a medréből félelmesen kiágaskodó tengerbe sodorja a veszendő lelkek százezreit, gyanútalan álmukban rohanván meg őket; megsemmisíti évszázadok alkotásait, nemzedékek összehordott kincseit, emberek tanyáit, Isten házáit és mérhetetlen pusztulást, nyomort, inséget és kétségbeesést borít ama nyomorultabbakra, kiknek sikerül gyakran csonka testtel megmenteniük meztelen életüket.

Nekünk, távoli nézőknek pedik a rengő, repedező föld fülünkbe mennydörgi semmisségünket, míg az elemek fékeveszetten tombolnak rajtunk. Kevélységünk, gögünk, századunk fenhéjázása, szívtelen versengése, hatalom- és kincsvágyunk leomlik az Istenség előtt, a ki egyedül parancsol a rettentő elemeknek.

Vajjon a háború izgalmaiktól zaklatott Európa, tüzelve a vak emberi szenvedelmektől, nem dermed-e meg ez Istentétele látványán? Az elemek e rémes hadjárata vajjon nem háritotta-e el fejünkről az emberek háborujának könnyelmű veszedelmét?

A megindult föld, a medréből kikelt tenger, az összeomló városok nem azt dörgik-e fe-

lénk megfélemlítő robajjal: Ember, szállj magadba!

A csatázó elemek pusztító kedve ellen fegyverünk nincsen: a világ legdiczőbb hadseregét elfujják egy lehelettel. Ám ha nincs fegyverünk a föld s a lég kiszabadult erői ellen, van fegyverünk, mely elveszi ádáz munkájuk túllankját s a romokon teremt új életet.

E fegyver a Szeretet.

Ezzel vértézve induljunk hadba a gyász és siralom ama tartományába. Lépünk be a könnyörület embereket szolidaritásába. Szív és elme, becsület és emberiség ezt az utat jelölik nekünk is: ez lesz a nemzetek legfelségesebb, emberhez legméltóbb versengése.

Nyujtsuk ki segítő kezünket amaz irtóztatón megpróbált embertársaink felé: adjunk az étlennek ennie, a mez nélkül maradottnak ruhára, a hajléktalannak hajlékot, a nyomoréknak mankót, a betegnek orvosságot, az árváknak, özvegyeknek, szomorúaknak és kétségbeesetteknek vigasztalást és reményt.

Adjatok, adjatok! Adjon ki-k, a mit adhat és az Isten virágos kertje, az áldott narancsligetek, üdülők enyhelye, utas ember gyönyörűsége, a kedves Itália büszkesége újra fölemelkedik és virulni fog a ti könnyörület szívetektől, szereteteknek általa.

Wekerle Sándor, Vaszari Kolos,
Kossuth Ferenc.

Nyílt levél.

Tekintetes Rozsday István urnak.

Székely Testvérem!

A „Székely-Udvarhely“ f. évi 2-ik számában „Analfabétáink oktatása“ címen megjelent cikkelyére — tájékozás végett legyén szabad a következőket megjegyezni:

A „Székely-Társaság“ midőn az elhatározása tárgyát képező „Felhívást“ a vármegyei érdekes tanító-testület minden egyes tagjához megküldötte, már akkor kijelentette, hogy a tanítás mikéntjébe beleavatkozni nem kíván, hanem azt reábizza a tanfolyam hazafias vezetőire, nem kételkedvén abban, hogy értelmes, becsületes székely népünk a felajánlott baráti kezét, mely fáklyát kíván gyújtani szellemi életük terén, örömmel fogadja.

Azon sötét kép ellenére, melyet cikkében festeni méltóztatott, most is hiszem és vallom, hogy fajom tapintatos irányítás, becsületes, érdek nélküli vezetés mellett ma is kapható minden jóra és szépre. Ezen állításon e vármegyében eltöltött 10 évi közpályán való működésem alatt bizonyítékaim vannak, de van bizonyítékom az adott esetre is, melyet alább szószerint ide is iktatok.

Tekintettel azonban arra, hogy székely Testvérem úgy a „Székely-Társaság“ vezetőségét, mint a tanító-egylet elnökét, valamint a m. kir. tanfelügyelőt arra méltóztatott felhívni, hogy a vármegyei tanítótestületre hívja össze, melyen az egységes eljárás szabályai megállapíttassanak; nem különben figyelemmel arra, hogy ugyanakkor a dologi ügyek sikeresebb megoldása miatt a járás főszolgabíróját is ezen mozgalom végrehajtása érdekében a cselekvés terére hívja, tudomásvétel céljából, a vármegyei közigazgatási bizottság 2985—908. sz. határozatát szószerint szövegében közlöm:

Székely-Társaság Elnökének
Helyben.

A Székely-Társaságnak hozzánk beadott kérvényét azzal adjuk ki a kir. tanfelügyelőnek, hogy téli tanfolyamot létesített tanítók működését kísérje figyelemmel s arról jelentését 1909. évi május havában ide terjessze be.

Egyben utasítjuk a járási főszolgabírókat, hogy saját hatáskörükben hassanak oda, hogy az irni és olvasni nem tudó felnőttek részére rendezendő tanfolyamoknál a községek az iskolákat fűtés és világítással lássák el.

Miről a kir. tanfelügyelőt, Mátéffy Domokost, a Székely-Társaság elnökét és a 3 járási főszolgabírókat értesítjük.

Udvarhelymegye közigazgatási bizottságának Székelyudvarhelyen 1908. évi december hó 9 én tartott üléséből.

Ugron s. k.
főispán—elnök.

Ime kedves Testvérem, ebből látható, hogy a „Székely-Társaság“ intézkedésénél már gondolt arra is, hogy az ut akadályai minden vonalon elháríttassanak és az érdekes tanítói testület tagjainak csakis a hazafias cselekvést tartotta fenn. —

Arra kérem tehát úgy Önt kedves Testvérem, mint a vármegye minden egyes tanítóját; hagyjunk fel az anketkezés, értekezés, tanácskozás, fontoskodás — sajnos — nagyon is divatos formájával, mert ez tapasztalat szerint, míg legtöbb esetben a sok szakács cselekvényét idézi elő, addig másfelől csak arra lesz alkalmas, hogy az égetően sürgős ügyet elodázza; a veszély pillanata pedig gyors intézkedést és nem tanácskozást kíván.

Nem az a kérdés fontos, hogy ki mily módszer szerint éri el azt az eredményt, melyre fajunknak föltétlen szüksége van, hanem az analfabéták számmennyiségét kell a minimumra leszállítani. Nem fogja senki kérdezni, hogy a hazafias munkásság ezt mely módszer szerint érte el, hanem hozsánával üdvözli vármegyénk minden jó fia azt a tanítót, ki igazolni tudja, hogy kötelessége szigorúan meghatározott területén oly mezőt szántott fel, mely eddig paragon hevert és melynek rögei közé a hazafiui lelkesség, a kötelességen tümenő munkásság oly magvakat hintett el, mely fajunk lelki világának ékességét fogja képezni.

Azon állítással szemben, hogy fajunk saját mivelődésére közbömbös volna, álljon itt szószerinti szövegben a következő értesítés:

13—908. unit. iskola.

Tekintetes Elnökség!

Hivatkozással f. hó 14-én kelt felhívására, tisztelettel jelentem, hogy az analfabéták tanításának tanfolyama 1909. évi jan. 5-én fog megkezdődni, heti három estén tanítom az irni és olvasni nem tudókat. —

Az analfabéták száma községünkben 12, a kik felhívásomra lelkesedéssel iratkoztak be. Működésünk eredményéről annak idején kimerítő jelentést fogok tenni.

Csehétfalván, 1908. dec. 29-én.

Alázatos szolgálója:
Erdős Mihály s. k.
tanító, mint a tanfolyam vezetője.

Szívből üdvözölöm Erdős testvéremet, már azért is, mert ő és vele együtt sokan átérték, hogy az óra elverte már a tizenkettőt, s az éjfél rémek elüzé-

séhez nem tanácskozás, hanem gyors cselekvés szükséges.

Fogadja székel Testvérem hazafias tiszteletem nyilvánítását, mellyel vagyok Székelyudvarhelyen, 1909. január 10-én

Mátéffy Domokos,
a „Székely-Társaság“
vezetője.

Műkedvelői előadás a tüdőbetegekért.

(Gy.) A szegénysorsu tüdőbetegek szanatoriuma javára szombaton este egy áldozatra kész társaság előadta Herczeg Ferenc kedves vígjátékát a „Gyurkovics Lányok“-at. A József főherceg szanatorium egyesület az hazánkban, amely elsőnek írta zászlójára a küzdelmet az emberiség réme, a tüdővész ellen s kitartó és lankadást nem ismerő buzgalommal agitál, hogy táborba szólítsa Magyarország egész közönségét.

Az átlag 50 évenként ismétlődő legmérgesebb háborúk, vagy a 8—10 évenként kiütő kolera járványok megközelítőleg sem kívánnak annyi emberáldozatot, mint az észrevétlenül, de biztosan pusztító tüdővész, melyben évenként hazánkban átlag 300000 ember sanyalódik és sorvad egyszerre. Azok ellen, mivel az ország lakosságát egyszerre támadják meg és nagy tömegben szedik áldozataikat, teljes anyagi és hatósági erőnkkel védekezünk, ennek létezését és nagymérvű pusztításait csak egyesek szózatái és a statisztikai hivatal évi megdöbbentő adataiból ismerjük s legtöbbször közönyösen vagy sajnálkozással, de hamar napirendre térünk felette. S hogy helyenként mégis akadnak lelkes nők és férfiak, kik e nagyfontosságú kérdést napirendre tűzik s a helyi mozgalmat megindítva, egykor tán országossá teszik azt, azért az annyi ember életének megmentéséért küzdő és világosan látó jóttevőknek a legnagyobb tisztelettel és köszönettel kell adózzunk.

Ime a messzinai földrengés szomorú esete az egész művelt világot s hazánk társadalmát is a legnagyobb részvételre gerjesztette és a legmeszebb menő áldozatkész adakozásra szólította sorompóba, pedig ott kevesebb ember lelte szomorú végét, mint amennyit elpusztít hazánkban egy év alatt a tüdővész s itthon mégis csak mint pástortüzet az éjsötétjében látjuk megvilanni helyenként a dicséretes felbuzdulást e pusztító elem ellen.

De hisszük, erős a reményünk, hogy ezen kezdeményezett szanatorium helyi bizottság érdekében a mily fényes sikerrel megtették a vezető az első lépést, oly kitartó és biztos eredménnyel fogják annak ügyét tovább is vezetni. Ezen szervezet alakítása és annak a legnagyobb eredménnyel való működése érdekében a lapokban állandó buzdító, ismertető és gyűjtő rovatot kellene tartani, népszerű előadások s minden kigondolható módon terjeszteni ezen küzdelem mérhetetlen fontosságát, mert hiába vannak a legjobb intézményeink, vagyoni jólétünk, ha nincs egészségünk és életünk, értéktelen semmi akkor minden, a mi csak létezik.

Valójában a legmelegebb elismeréssel kell adózzunk első sorban Dr Bodolla Gáborné törvényszéki elnöknek öngyűlöletének, Ugron Ákos főispán ur ömeltóságának, nemkülönben a megállapított terv kivételében szerepet játszott műkedvelőknek. Nem lehet célunk, hogy a szereplők játékaról szakkritikát írjunk, erre semmi szükség nincsen, de a közönség hangulatának mégis jóleső érzéssel adunk kifejezést abban, hogy úgy Hartmann János prologjával, mint a darabban Gyurkovicsné Szemlér Ferencné, Katinka Horváth Lili, Sári Felegyházi Mariska, Ella Tamás Annuska, Mici Lányi Ibolyka, Terka Kovács Margit, Liza Amberboy Annuska, Klári Dollay Etuska, Horkai Dobó Zoltán, Radványi ezredes Szöllössi Ödön, Radványi Gida, továbbá Semessei Nagy Elemér, Sándorffy Lányi Imre, Kemény Tóni Bartos Pál, Jankó Bodrogi Balázs, Cigány primás Kónya Jancsi s így a szereplők öszjátékával teljesen meg volt elégedve, igen jól mulatott s valósággal élvezte valamennyinek kedves játékát. Jelentékeny szerepe volt Hartmann János rendező és Fischer Ferenc sugónak is, kiknek odaadó munkája nagy mértékben emelte a darab sikerét.

A Budapest szálloda színház termét zsufolásig megtöltött, igen nagy számu közönség többszörösen élénk tapsolással adott kifejezést megelégedésének. Előadás bevégeztével reggelig tartó táncmulatság volt.

Az estély bevétele meghaladja az 1100 K-t, melynek tiszta jövedelme is oly tekintélyes összeg lesz, hogy annak alapján biztosan hisszük, meg lehet alakítani a helyi Szanatorium bizottságot, melynek működése elé a legnagyobb érdeklődéssel és várakozással nézünk.

Elmélkedés.

A következő sorokat vettük és minden kommentár nélkül adjuk:

Tekintetes Szerkesztő ur!

Igaz-e, hogy az idealizmus minden embernél — már a kiben volt ilyen valami — az évek múlásával apad, foszlik s helyét a materializmus — soknál még ez sem foglalja el?

Vagyis van olyan ember, ki szereti a szépet, magáért a szépért; a jót, magáért a jóért; segít embertársán s ezért csak a jóleső érzést teszi zsebre. Ugy-e szerkesztő ur ezeket a jó tulajdonságokat minden idők emberei a tanítóban keresték és keresik, mint olyanban, kiben ezen érzések kifejlődhetnek, vagy ha úgy tetszik, ki kell hogy fejlődjenek.

S nem jól van ez így? Dehogy nem. Hisz falun, hol mindenki saját énjének él — adassék tisztelet a kivételnek — van egy ember, kinek nincs joga önmagának élni. Kinek élete akkor élet, ha másoknak és másokért él.

Ilyen forma gondolatok motoszkálnak a fejekben, midőn hirül adom, hogy Felsőófalván megkezdődött az irni-olvasni nem tudók oktatása s vezeti Veress Mózes áll. tanító. Talán a legfiatalabb ez az ember a tantestületben? Nem, hisz 30 s egynehány esztendeje hordozza

a tanítói nevet. Akkor a többiek öregebbek? Nem, mind fiatalabbak.

Akkor hát kitüntetésre vágyik? Mondjuk tiszteletbeli igazgatói eim. Nem hiszem, hogy az volna a mozgató erő, mert hisz, mikor a jutalmazásnak ez a neme nem volt a tanítók elé állítva, az ifjúsági egyesületet éveken keresztül vezette, oktatta s az idén is nagy buzgósággal fogott hozzá.

Elgondolkozom ennek a tanítónak az életén. Mennyi nyomorúság s mennyi gáncs érte és lelkéből még sem apadt ki az a forrás, melyből minden szép, minden jó fakad.

Csak tovább, tovább, hátha az érdem már itt e földön jutalmat nyer.

—m.—

KÜLONFELEK.

Az olvasóhoz.

Az olvasó új nevet talál ma a lap élén; Deréki Antal, aki évtizedeken át volt a vidéki színeszet kiűnősége, hogy aztán a vidéki sajtó jeles tollforgató munkássá válljon, visszalépett a szerkesztéstől s a lap főszerkesztő-kiadója engem kért fel a „Székely-Udvarhely“ felelős szerkesztőjéül.

Természetes, hogy a felelős szerkesztő személyében történt változás, nem jelent Pálfordulást a lap irányában, amely másfél évtizedes mult után jegecesedett ki. Politikában tántoríthatatlan harcosai leszünk a függetlenségi eszmének, védelmére sietünk minden ügynek, a mellyel a köz érdekeit véljük szolgálhatni.

Nagy súlyt fektetünk azonban a hirschológát megbizhatóságára, pontosságára is. A modern — első sorban a vidéki — sajtónak kétségtelenül oszlopa, gerince az eleven, hü hirschológát, ezen épül fel az újság: ezt keresi benne a közönség is. A nagy politika eseményeiről első kézből, elsőrangú fővárosi nagy organumokból értesül az olvasó. Nekünk a lényegnek — a mi bizony gyakran elvész a hasábok tömkelegében — kiszemelése a feladatunk, a mellett, hogy a helyi és megyei eseményeket bő részletességgel dolgozzuk fel.

Ezeknek betartására vállalkozom s az a mult, mely a vidéki sajtó szolgálatában hátam mögött áll, talán elegendő garancia arra, hogy be is fogom tartani.

Szász Endre.

Deréki Antal urnak a „Székely-Udvarhely“ két évig volt felelős szerkesztőjének távozása alkalmából e helyen is teljes elismeréssel kívánok adózni. Sok igen okos és megiszivlelésre érdemes cikkely tette emlékeztetéssé nevét e lap hasábjain.

Másfelől szemerjai Szász Endre vérbeli újságíró kollegámat, mint a „Székely-Udvarhely“ felelős szerkesztőjét szívesen üdvözlöm. Ő a nagytekintélyű Szász-családnak fiatal, tetterős, derék sarjadéka (Dr Gyarmathy Dezső orsz. képviselőnek sógora). Újságírói pályáját Erdély fővárosában: Kolozsváron kezdte. Belső dolgozó társa volt a kolozsvári „Újság“ című 48-as Kosuth-párti tekintélyes politikai napilapnak és legutóbb az „Erdélyi Újság“-nak. Tagja a Vidéki Hirlapírók

Országos Szövetségének s valóban hivatásos újságíró.

Benne a „Székely-Udvarhely“ egy tehetséges szerkesztőt, városunk és vármegyénk társadalmá pedig szolid, minden jó ügy iránt melegen érdeklődő tagot nyert.

Nagy a reménységem és bizalmam, hogy lapunk m. t. olvasó közönsége a szerkesztő-cserét szívesen fogadja. Jóakaratu munkálkodásunkban továbbra is az eddig tapasztalt — engem a legmesszebb terjedhető áldozatkészre is felbátorított — őszinte lelkesedéssel, székel atyafiságos szeretettel támogat.

Legfőbb célom ezután is az marad, hogy a székelység ügyeit velem született őszinteséggel, a közérdek előmozdításával, becsületes munkássággal szolgáljam.

Betegh Pál.

— Lapunk t. olvasóit székel hazafias bizalommal kérjük, szíveskedjenek a „Székely-Udvarhely“ előfizetési díját, valamint az esetleges hátralékot a már megküldött postatakarék-pénztári befizetési lap felhasználásával haladéktalanul utalványozni, hogy lapunkat továbbra is akadály nélkül küldhessük. Teljes tisztelettel: A kiadóhivatal.

Közigazgatási bizottsági ülés.

Udvarhelyvármegye közigazgatási bizottsága e havi rendes ülését Ugron Ákos főispán elnöklésével tegnap délután tartotta meg a tagok majdnem teljes számu részvételével. Főispánunk az újév kezdetén szívesen üdvözölve a megjelenteket, az ég Ura áldását kéri a bizottság működésére és az ülést megnyitja. A bizottság lelkes éljenzése után Dr Sebessy János alispán terjesztette elő jelentését a közigazgatás mult havi menetéről, melyet lényegesebb mozzanat nem akadályozott. Egy évre érvényes utlevelet 259 esetben adott ki. Bejelenté, hogy a főispán törvényes joga alapján a mult törvényhatósági közgyűlés alkalmából Dr Egyed Balázs közkórházi orvost tb. vármegyei főorvosnak, Bartha Gábor székelyereszturi szolgabírótb. fősolgabírónak, Tompa László és Máthé Tibor közig. gyakornokokat tb. aljegyzőnek, illetve tb. szolgabírónak nevezte ki. Az alispáni jelentéssel kapcsolatosan Gróf Mikes János főesperes, bizottsági tag terjesztette elő bejelentett interpellációját a felekezeti iskolák államosítása érdekében, az egyes községek előljáróságai részéről illetéktelenül folytatott akciót tárgyában. Kérde az alispánt, van-e arról tudomása és tud-e arról, hogy felsőbb hatósági nyomás gyakorolható a kérdéses ügyben az egyes előljáróságokra? Konkrét esetekben hajlandó-e a törvény által biztosított jogok sérelmére elkövetett ilyen visszaéléseket megtorolni? A vármegyénkben levő rom. kath. jellegű iskolák ugyanis mindenütt megfelelőnek a törvényes követelményeknek és azokat jelentékeny áldozatokkal tartják fenn. Hiszen maga Gróf Majláth erdélyi püspök is százezer koronát meghaladó segélyezésben részesítette ez iskolákat. Dr Sebessy alispán az iskolák államosítása hívének vallja magát, de csak ott, hol arra szükség van és az összes tényezők ezt kívánják. Az említett akcióról és felsőbb hatósági nyomásról tudomása nincs. Viszont azonban az ilyen irányu mozgalomnak megakadályozása sem áll módjában. Ugron Ákos főispán e kérdésben teljesen a vallás- és közoktatásügyi miniszter álláspontján

legszébb kivételben, ugyanott

Kobrak-cipők

leszállított árban kaphatók.

van és az államosítást csak a nemzetiséggel vegyes lakosságú helyeken, hol föntartani egyik fél sem tudja, latia szükségesnek. Neki sincs tudomása a szóban levő rábeszélési akciónak, sem felsőbb hatósági nyomás gyakorlásáról. — Azonban ha ilyen tudomására jön, a legszigorubb megtorlás részéről el nem marad. Gróf Mikes kijelenti, hogy a székelyzsombori róm. kath. iskola államosítását ő maga kérte s ezzel is igazolja, hogy ott, ahol kívánatos, egyáltalán nem ellenzi az államosítást. Egyben kijelenti, hogy a főispán kiegészítő feleletével az alispán választ teljes megnyugvással tudomásul veszi. Ezután Barabás András árvaszéki elnök, Dr Lengyel József főorvos, Kuliszky Ernő kir. tanfelügyelő, Sratzinger Emil kir. tanácsos, pénzügyigazgató, Szobotka Rezső műszaki tanácsos, főmérnök, Révffy Zoltán kir. ügyész, Zonda József tvh. kir. főállatorvos és Daniel Lajos közgazdasági előadó havi jelentését pedig Szabó Gábor th. főjegyző terjesztette elő. A jelentéseket mind tudomásul vették. Csupán a kir. tanfelügyelő jelentésével kapcsolatosan voltak érdekes és érdeemes felszólalások. Barabás András árvaszéki elnök intézett kérdést egyik tantestület vasuti jegyért elmulasztott határidőben beadott kérvényének visszautasítása tárgyában. Másfelől pedig a megbizatas utján beadott kérvény postai uton való küldésére vonatkozó utasítás ellen. A tanfelügyelő választ szótöbbséggel tudomásul vették. Lovag Soó Gáspár biz. tag tette szóvá a városi tanítók áthelyezésének ügyét s kérte az ülést, hogy a két tanerő visszahelyezése ügyében mindent kövessen el, mert e nélkül az elemi iskola visszafejlődne a régi állapotba, mikor 4 tanító 6 osztályt oktatott. Számszerű adatokkal támogatván köztetszettel fogadott felszólalását. Solymossy Endre orsz. képviselő, Gróf Mikes főesperes, Vajda Ferenc ref. esperes és a főispán szólottak a kérdéshez. A főispán általános helyeslés között kijelentette, hogy e nagyfontosságú kérdésben külön felterjesztést tesz a közoktatási miniszterhez. A harmadik vonat beállítására vonatkozólag az igazgatóságtól lekérlik a költségvetést, melyet az államvasutak készítettek el. Szobotka főmérnök vármegyénk közlekedésügyének meleg felkarolása érdekében tett előterjesztéseit helyeslőleg fogadta a bizottság. Végül az alispán kijelentette, hogy a mult ülésen elveszettnek nyilvánított akta nem veszett el. A levéltárban külön kezelték s e miatt gondolta referens, hogy elveszett. Szavatul azért, hogy a Gálffy-féle fegyelmi ügyben súlyosabb természetű dolgok aktaszzerűleg megállapítva nem voltak s a felmerült vádak is legnagyobb részben alaptalannak bizonyultak.

— **Személyi hírek.** Gróf Mikes János főesperes a Státus igazgató választmányának ülésére Kolozsvárra és Solymossy Endre orsz. képviselőnk a megnyíló országgyűlésre tegnap délután városunkból elutaztak.

— **Választmányi ülés.** Vármegyénk gazdasági egyesületének választmánya Ugron Ákos főispán elnöklésével, havi rendes ülését hétfőn délelőtt tartotta meg a tagok élénk érdeklődésével. Az elnök meleg szavakban üdvözli a megjelenteket és az újév működéséhez is sikert kívánva, megnyitotta az ülést. Hlatky Miklós titkár a folyó évben is megtartandó székelykereszturi tenyészállat kiállítás és vásár ügyében tett előterjesztést, melyet a választmány egyhangulag elfogadott. A kiállítási díjak a mult évi szerint vannak megállapítva. Díjak adományozására felkérlik a földmivelésügyi minisztert, O. M. G. E.-t és az E. G. E.-t. A nyugati

fajtákat oklevéllel tüntetik ki. Ha azonban ezek részére is adományozás lesz, pénzdíjat szintén kapnak. A bíráló bizottságokat is megválasztották. A nagytenyésztők bikáit: Gyárfás Endre, Daniel Lajos, Balácsi Sándor, Jeddy Tamás, Zonda József és az O. M. G. E. kiküldötte; kistenyésztőket Ugron Gáspár és Dr Gyarmathy Dezső elnöklésével Máthé Pál, Vitányi Miklós, Gagyi Lajos, Soó István, Ferenc József és az E. G. E. kiküldötte; borjas teheneiket Kassay F. Ákos, Dénes Samu, Sandor Gergely, ifj. Simó János, Balácsi István és Szabó Gábor; a 3 és 2 éves üszöket Szabó István, Perényi Jenő, Ravasz Miklós, Tóth Károly, Czirmes Bálint és Gyarmathy Lajos, ugyszintén a községi bikákat is az utóbbi két bizottság, a melyeknek kevesebb dolga lesz, bírálja el. Kiállíthatók és díjazhatók oly két éves bikák, borjas teheneik, 3 és 2 éves üszök, melyek községi bizonyítvánnyal igazoltatnak, hogy félev óta a tulajdonos birtokában vannak, illetve a növendék állatok a kiállítóknál születtek. A községi bikáknál kitüntetendő, hogy kitől szerezték be. A díjazásnál az állat gondozása és tisztántartása is befolyással bír a díjak megítélésénél. Egy éven belül díjazott állatok újra nem díjazhatók. A rendező bizottságba Ugron Ákos és Gálffy Kálmán elnöklésével: Ugron Zoltán, Biró Dénes, Jakabházy Gábor és Samu, Lőrinczi István, Jeddy Tamás, Gagyi László, Czirmes Bálint és Vitányi Miklós választottak. A gazdasági eselédjuttalomra Samu János 26 év óta, Nagy Zsigmond 10 év óta egy gazdánál szolgáló eseléd és Gotthard István, Csomortán Sándor gazdasági munkás ajánlatnak az 50—50 K elnyerésére. A menyinyben időközben Nagy Zsigmondnál hosszabb idő óta szolgáló egyén folyamodnék, az előnyt annak adják. Medesér község az iránti kérelmét, hogy köztenyésztetése a nyugati fajta engedélyeztessék, elutasították. Egyesületi rendes tagokul felvették: Dr Elekes Dénes, Barra Lajos, Baczó Lajos, Vitányi Miklós, Biró Dénes, Jakab Antal, Sándor Albert kerekes, Demeter Zoltán, Fekete Mihály, Vári András, Szabó József, ifj. Istók József és Erdős István jelentkezőket. A székelyföldi kirendeltség értesítése, melyszerint Székelyderzs, Mátisfalva, Böződujfalva, Bögöz és Gyepes községekben háziipari tanfolyamokat rendez, tudomásul vétetett. Több kisgazda lóhere- és lucernamagért beadott kérvényét a székelyföldi kirendeltség megbizottjához áttették. Jeddy Tamás indítványára az alispáni hivatal megkeresik, hogy a nagy mértékben elszaporodott farkasok irtására vonatkozólag intézkedjék. Váró Géza egyesületi ügyész előterjesztése alapján kimondották, hogy az egylet adósai ellen a kielégítési végrehajtás eszközözlendő. A két részlettel hátralékosok előzetes felszólítás után bepörlelndők. A jegyzőkönyv hitelesítésére Szabó Gábor és Zonda József felkérte, az ülés a főispán-elnök elzetésével véget ért.

— **Egyházi estély.** A székelyudvarhelyi református egyház az új évben első egyházi estélyét január hó 17-én vasárnap d. u. 5 órakor fogja megtartani. Az estély programját jövő számunkban közöljük.

— **Ujabb közgyűlés.** A helybeli fogyasztási és értékesítő szövetkezet vasárnapi közgyűlése, miután a tagok kellő számban nem jelentek meg, elmaradt. Az új közgyűlés, mely a jelenlevők számára való tekintet nélkül határoz, e hó 24-én (vasárnap) lesz.

— **Állami tisztviselőink városunk lakbér osztályozását,** alapos okok miatt, sérelmesnek tartják s közelebből értekezletet tartanak.

— **Analfabéták tanfolyama.** Székelymagyaros községben az ottani tanító vezetése mellett mintegy 25 résztvevővel megalakult és működését már meg is kezdette az analfabétákat oktató tanfolyam. A tanfolyamot a községi képviselőtestület a legmesszebbmenő erkölcsi és anyagi támogatásban részesíti. Nemcsak a helyiség világításáról, fűtéséről és a szükséges tanszerekről gondoskodik, hanem utasította a községi bírót, hogy az oktatási órákon állandóan jelen legyen s hivatalos hatalmával örködjék ott a rend és szükséges fegyelem fenntartásán.

— **Szabad lyceum 101-ik előadása.** A lyceumi előadások 9-ik évében mult vasárnap tartott meg a 101-ik előadás. Ezen sorozatban több mint 50 előadó és 15000 hallgató vett részt. A tanítás eredménye sohasem nyilvánul meg szembeszökő, feltűnő eredménnyel, de azért kétségtelen, hogy akik ezen előadásoknak csak egy részét is végig hallgatták, értelmük világosodott, általános tudásuk sokat gyarapodott. Mert ezen lyceumi előadások egy előkészítő, biztató iskolái, alapjai a további szakképzés iránti vágyakozásnak, mely igen szépen kezd máris kibontakozni az ipari szakiskolában létesíteni kezdett szaktanfolyamokban. Biró István főreáliskolai tanár tartotta a második száz első előadását mult vasárnap délután mintegy másfélszáz hallgató előtt Bosznia és Hercegovináról. Ismertette röviden ezen két országnak Magyarországhoz való közjogi helyzetét, ezen helyzet történetét és azután azon tényeket, melyeket Magyarország tett ipari és gazdasági fellendítése érdekében, részletesen szólva ezen két ország ipari állapotáról. Kerekded, érdekes előadását a közönség igen nagy érdeklődéssel és figyelemmel hallgatta. Muszka Ferenc iparostanuló pedig igen ügyesen szavalt Petőfinek „A rab” c. költeményét. Mig a hallgatóság köszönetét előadónak és dicséretét a szavalónak Solymossy Endre biz. elnök fejezte ki, rövid visszapillantást vetett egyben a megtartott 100 előadásra, annak eredményére s lelkes szavakkal buzdította a hallgatóságot a további előadások látogatására s az ifjuságot a szavalásokkal való részvételre. A Hymnusszal kezdődött előadás a Szózat lelkes elénekelésével végződött. Jövő vasárnap a róm. kath. főgimnázium nagy termében Jancsó Béla főgimnáziumi tanár tart előadást a fizika köréből.

— **Szent Antal estély.** Vasárnap szépen sikerült estélye volt a Szt Antal társaságnak a főgimnázium termében. Az előző napi mulatság dacára, zsufolásig telve volt a nagy terem közönséggel. A szokott előének után Reiner Juliska szavalt igen ügyesen. P. Kriztó Modeszt atya pedig tartalmas szabad előadást tartott. Sándor Juliska énekelt e-után tetszés mellett. Dézsy Lajos lelkes zongorakiséret mellett

mely érzéssel, alapos gyakorlatról tanuskodó sikerrel játszott, melyet a frenetikus tapsvihár megszüntetésére, ismételnie kellett. Gönczi néhez feladatát helyes hanglejléssel oldotta meg. Egy sikerült melodráma után Kertész né játszott zongorán a tőle megszokott művészi technikával és érzéssel. Erre következett a meglepetés, melyet az ügyes rendezők programmon kívül tartogattak. A kis Kertész Béla mamája zongorakisérete mellett adott elő hegedűn Mozarttól egy Menuettet. A preciz játékot s a kis gyermek korát meghaladó gyakorlottságát a közönség bamulattal fogadta. Végül a bezáróének következett. Nagy Kata és Bettner Helén rendezők fáradságát egy fényesen sikerült estély jutalmazta.

— **Meglopott öreg asszony.** Török Jánosné 76 éves öreg asszony még mai nap is jól találja magát a szövöszékben és tartós, jó szöteményeivel megkeresi a kenyerét. A szorgalmas öreg asszony apránként összeszövegetett 22 sing vásznat. Hosszabbra is akarta még szőni, de minap reggel kétségbe esetten látja, hogy a szövöszékről valamely gonosz ellopta. Elégé sirt-ritt a szegény öreg keserves munkája eredménye után, de a tolvajnak csak annyi nyoma akadt, hogy az lakása ablakát befeszítette és a „drága jó vászon” eltűnt. A bűn büntetlen nem marad — gondolta Töröknek. És igaza van. Derék csendőrségünk kezébe vette a szegény asszony ügyét és csakhamar kiderítette, hogy a károsulttal egy fedél alatt lakó Sándor Dénesné szül. Ülkei Anna volt a tettes. Kellő buzgósággal azt is kinyomozták, hogy Sándorné a vásznat Székelyudvarhely, Csiki Eleknek eladta. A lopott holmit őrizet alá vették és további eljárás végett a helybeli kir. járásbíróshoz beadták.

— **Koronáról** írják lapunknak, hogy ott már mult évi december 21-én este kezdetét vette az analfabéták rendszeres oktatása. Kerezi Lajos és Bálint Károly lelkes tanítók többször felhívták a népet s a mozgalomhoz csatlakozott Hadnagy Mihály plebános maga is, aki meggyőző beszéddel buzdította a lakosságot tanulásra. Hetvennégyen iratkoztak be s annyira előhaladtak, hogy immár kéttagu szavakat is kiolvasnak és leírják. A tanítás minden este foly. Szívesen veszünk tudomást ez elért eredményről.

— **Erdélyi országos kirakó vásárok.** Január 18-án: Keresd, Korond, Mezőörményes, 19-én: Kraszna, Magyarláros, Marosilye, 20-án: Buza, Magyaragyzsombor, Nagysármás, Vajdarcse, 22-én: Kaál, Sajóudvarhely, 23-án Kendilona.

— **Gazdátlan juhok.** Gábor György máréfalvi lakosnál 4 drb. idegen juh van. Háromnak gazdája akadt, de egy még gazdátlan. Az ottani községi előljáróság mind a négy juhot fogva tartja, mig a kétségtelen tulajdonos jelentkezik.

— **Véletlenül** azt hallottuk a városi dobos szájából, hogy ma a városházánál a vágóhidnál levő városi szántókat három évre haszonbérbe adják és a piaci szemetet elárverezik. Ha jól hallottuk ezen művelet délelőtt történik meg.

— **Németországban** — írja Dr Bálint Béla a „Magyar gazdák a német földről” c. könyvben — általában véve a mi fogalmaink szerint jól öltözött urat igen ke-

veset, hölgyet még kevesebbet látunk; a külső ember feldiszipítésére úgy látszik nem helyeznek oly súlyt, mint nálunk és pedig azért nem, mert sem a kabát szabása, sem a struccollak hosszúsága döntőleg nem folynak a megbecsülés, tisztelet és las not lest a hitel tekintetében. A ruházkozásban inkább az egyéni kényelem a döntő, a hazai termékek, hazai divat felkarolása és az olcsóság játszanak szerepet sokszor a külső rovására. A takarékoságot, józan ellenőrzést még a lelkesedés momentumában sem tévesztik szem elől a németek; láttuk, hogy a tiszteletünkre adott díszítkezéseknél az asztalra kitett bizonyos számú palackon felüli fogyasztásra a pincér engedélyt kért ki a háziúrtól vagy megbízottjától s csakis írásbeli utalványával nyargalt ki azután a pincébe. Ez az uri vendégeskedés szabályaival ellenkező elővigyázat eredménye az, hogy a vendégségadó csakis tényleg fogyasztott tömegeket fizet, nem pedig ellenőrizhetlen palacksorokat, melyek tartalmát nemcsak a vendégek itták meg... Németországban a munka, a foglalkozás közszükséglet; abból minden rendű és rangú ember tisztelességgel kivészi a részét, az sem a becsületet, sem a kaszinóképességet nem alterálja, sőt mint az emberek egyedüli és helyes értékmérője jelentkezik. Ehhez a kitartó szorgalomhoz, mint segítő az alapos készütség, a tudomány társul, mely lehetővé teszi, hogy az emberek lépést tarthassanak a haladással, gyorsan használhassák ki a találmányok előnyeit, másokat megelőzve. Joggal csodáltuk még a németeknél azt az igénytelen, takaré-

kos életmódot, amely az egyesnek s így a köznek vagyonosodását eredményezi s az ország egyik főerőségét képezi.

Szoptató anyák

tejük hatását csak növelik és gazdagítják a SCOTT-féle Emulsio használat által.

Kimerültség megszűnik,

Az Emulsio vásárlásánál a SCOTT-féle módszer védjegyét a halászt - kérjük figyelmebe venni.

a csecsemő rózsásabbá, vidámabbá és pajzánabbá válik, mint valaha volt. Az anyaságnak bármily válságos percében a

Scott-féle Emulsio

erőt kölcsönöz, bátorít s emellett kellemes ízű és könnyen emészthető.

Egy eredeti üveg ára 2 K 50 f.

Kapható minden gyógytárban.

Kiadja Betegh Pál villam-motoros könyvnyomtató és könyvkötő-intézete.

Meghívó új közgyűlésre.

Minthogy a helybeli fogyasztási és értékesítő szövetkezet e hó 10-ikére összehívott közgyűlésére a tagok határozatképes számban nem jelentek meg, folyó hó 24-én délelőtt 10 órára a vármegyeház kistermében tartandó

új közgyűlés

hivatik össze, mely az első közgyűlés tárgysorozatába felvett tárgyak felett: az igazgatóság jelentése az üzletmenetről, ezzel kapcsolatban a szövetkezet további főtartása vagy fölösztatása, új igazgatóság vagy felszámoló bizottság választása, a megjelent tagok számára való tekintet nélkül határoz.

Szekelyudvarhelyt, 1909. január hó 10.

Az igazgatóság.

BORI!

Fernengel Gyula szekelyudvarhelyi bornagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

FESTŐMŰVÉSZET
REMEKEI.

RÉGI MESTEREK: Murillo, Rembrandt, Hobbema, Liotard, Goya, Rexi, Tizian, Turner, Rogier, Id. Hals, Id. Holbein, Reynolds, Raffael, Botticelli, Luini, Fra Angelico, Ferrari, Dürer, Caravaggio, Rubens, Velazquez és mások leghíresebb alkotásainak gyűjteménye az eredeti festményeket hiven előtáró színes másolatokban egyenként is kapható 23/33 cm. nsban:

BETEGH PÁL
KÖNYVKERESKEDÉSÉ-
BEN SZ.UDVARHELY
Kossuth-utca 31. sz. a.

— Eladó 7 szekér széna és 3 szekér sarju Kobátfalván. Bővebb tájékoztatást nyújt Ferenczy esendörhadnagy Székelyudvarhelyt.

Pollitzer sérvambuloriuma

nyilvános orvosi rendelő-intézet sérvbajosok, ferdénnyűttek és amputáltak részére.
Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 8. sz., félemelet.

Az intézet szakorvosa bárkinél teljesen díjtalanul rendelkezésre áll. — Az orvosi vizsgálat igénybevétele vásárlásra nem kötelező.

Orvosi ellenőrzés! Mérsékelt árak!

Egyéni speciális kezelés!

Szabadalmazott sérvkötők már 5 koronától feljebb.

Vidéki megrendelések az intézet szakorvosa által lelkümmertesen felülvizsgálatnak s pontosan és legnagyobb titoktartás mellett eszközölnetne.

Hygiénikus cikkek a legfinomabb minőségében orvosiilag ajánlva és sterilizálva. — Feltétlenül megbízhatók. Tucatanként 2—16 koronáig.

Ugyanott most jelent meg: „Az ember egészsége” című orvosi mű, mely kizárólag a sérvbajjal, annak el lenszereivel és kezelésével foglalkozik. E munkát bárkinél díjtalanul és zárt borítékban küldi meg az intézet igazgatósága.

Kiadó, esetleg eladó

Szekelyudvarhelyt, az Orbán Balázs-utcában, 267³/₄ □ öl területű telek kő- és téglanyagból épült 3 szoba, konyha, pincé, sütő- és mosókonyha, hozzá tartozó melléképületekkel. — Értekezni Borbély József tulajdonos-sal lehet.

Ki a Yes-Oui-Si

című lapot megrendeli, játszva, minden megerőltetés nélkül és önállóan az angol és francia nyelveket alaposan megtanulhatja. — Előfizetési ár negyedévre 1—1 kiadásra 3 K. — Megrendeléseket elfogad a „Szekely-Udvarhely” kiadóhivatala Székelyudvarhelyt és mutatványszámot küld a Yes-Oui-Si kiadóhivatala Budapest, VI. Andrassy-ut 97-ik szám.

Egyáltal teljes iroda- és iskola-berendezéseket olcsó áron

SZEKELY-UDVARHELY

tiszta 48-as függetlenségi lap, Udvarhelymegye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenként 2 szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emke Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len

legjobb magyar gyártmányú díszleveledpapirok. Ezekon kívül közönséges és finom, színes és virágos leveledpapirok és borítékok, level-kártyák, gyász- és virágos képes levelezőlapok, 20-féle helybeli felvétel, levélpapírosok stb. Nagy választék tájképes, virágos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből.

Állandóan kaphatók mindenféle

kész nyomtatványok.

u. m. községi, körjegyzői, szolgabírói, végrehajtói, ügyvédi, lelkészi, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Szekelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház)

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acéltollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszárak, dísztollszárak.

Írók, fekete, színes és másoló-írók, notes-írók, csavarírók (crayonok), zsebírók, csavaríróbetétek, íróvédők, íróhegyezők. Kréták, iskolai, kávéházi és fajelző kréták, színes kréták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy- és ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, folttisztító, bronz.

HEGEDŰ, hegedűvonó, hurok, hegedű-iskola, hegedű-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek, tűk. Hangoló-sipok és okarinák. Monogramok fehérnemű és levélpapírrészre. Kézi nyomda. — Különféle bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyák. Ajtóablak és névfeliratok öntött fémből, erdészkalapácsok gyári áron.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjúsági iratok és képeskönyvek folyton vannak készletben. Teljes „Magyar Könyvtár”. A szekelyudvarhelyi középiskolákban és városi és megyei elem iskolákban használatban levő összes tankönyvek rak-tára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beíró könyvek főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másolókönyvek, bevásárló könyvek zsebkönyvek (notesek), pénztár-tömbök (Block), hárca és szelvénykönyvek.

Körzők,

vonalzó, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák tolltokok, itató-deszkák, olaj- s vízfesték minden színben. Esetek. Irodai és zsebtintatartók, dísztintatartók, toll-állványok, szivacs-csésze, író-mappák. Legjobb dörzsmézőgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szönyegszegek, kapcsok stb.

A Székelyföld legnagyobb kész nyomtatványraktára.

Nyomatott Betegh Pál villam-motoros könyvnyomtató intézetében Székelyudvarhelyt, 1909.